

УДК 619:616.36–004:615.9:636.7

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ РІЗНИХ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ СОБАК ПРИ ТОКСИЧНІЙ ГЕПАТОДИСТРОФІЇ

В.І.Левченко, д-р вет. наук; Л.М.Соловйова, аспірант
Білоцерківський ДАУ

Ессенціале є більш ефективним за силібор для лікування токсичної гепатодистрофії у собак.

Ключові слова: гепатодистрофія, ессенціале, силібор, гепатоз, холестаза, цитоліз, гепатопротектори, синдром.

Вступ. З усіх внутрішніх незаразних хвороб собак 80–82 % складають порушення обміну речовин [1]. Найчастіше патологічного впливу екзогенних і ендогенних подразників зазнає печінка – центральний орган метаболізму. Оскільки гепатози широко розповсюджені серед собак (за даними літератури становлять 30–40%), тому лікування і профілактика їх є актуальними для кожного ветеринарного спеціаліста.

Асортимент лікарських засобів, застосовуваних у комплексній терапії захворювань печінки та жовчовивідних шляхів, налічує понад 1000 найменувань. Однак, серед різноманіття препаратів виділяють досить невелику групу засобів, які вибірково діють на печінку – це гепатопротектори. Дія їх спрямована на відновлення гомеостазу в печінці, підвищення стійкості органа до впливу патогенних факторів, нормалізацію функціональної активності та стимуляцію репаративно-регенеративних процесів [2].

Традиційно до групи гепатопротекторних засобів відносять:

- рослинні препарати (карсил, силібор, гепабене, легалон, гепатофальк планта та ін.);
- препарати есенціальних фосфоліпідів (ессенціале, ессел форте та ін.);

– препарати, до складу яких входять амінокислоти (метіонін, орнітин, цитраргінін);

– препарати, що містять жовчні кислоти (урсодеоксихолева кислота).

В останні роки арсенал сучасних гепатопротекторів розширився за рахунок синтетичних препаратів (антраль, тіотриазолін) і нових фосфоліпідних та ліпосомальних засобів (ліпін, ліолів).

Метою нашої роботи було порівняння ефективності дії різних груп гепатопротекторів при лікуванні експериментально викликаній гепатодистрофії в собак.

Матеріалом для дослідження були 10 собак, у яких викликали гостру печінкову недостатність пероральним введенням 50 %-ної емульсії тетраклориду вуглецю (CCl₄) у дозі 0,3 мл/кг; 0,5 та 1 мл/кг маси тварини з інтервалом 6 днів.

Після клінічного обстеження собак у сироватці крові їх визначали вміст загального білка, білкових фракцій, білірубину, активність трансаміназ (АСТ і АЛТ), гамма-глутамілтрансферази (ГГТ), лактатдегідрогенази (ЛДГ), холінестерази (ХЕ), сечовини та креатиніну.

Після проведення необхідних досліджень із лікувальною метою в перші 3 дні застосовували внутрішньовенно (крапельно) 20 %-ний розчин глюкози (200–700 мг/кг) із 10 %-ним розчином аскорбінової кислоти (2–5 мг/кг) і підшкірно – інсулін (4–6 ОД/10 кг маси). Із 4-го по 6-й день лікування внутрішньовенно вводили ессенціале – по 1 мл/10 кг маси, а із 7-го по 20-й день першій дослідній групі задавали ессенціале форте Н по 1 капсулі 2 рази в день, а другій дослідній – орально таблетки силібору в дозі 3 мг/кг маси 2 рази в день до їжі.

Результати досліджень. Після введення CCl₄ у собак

спостерігали пригнічення загального стану, зниження апетиту, брадикардію, яка виникала у зв'язку із порушенням виділення жовчних кислот. Холестаза спричиняє всмоктування жовчних кислот у кров (холемію), які посилюють збудження блукаючого нерва і зменшують частоту пульсу. Ціаноз слизової оболонки ока пов'язаний із порушенням серцевої діяльності і розвитком гіпоксії. При пальпації і перкусії виявляли гепатомегалію. Ділянка перкусії печінки була болючою.

Як видно з табл. 1, після введення тетраклориду вуглецю у сироватці крові відбувалося вірогідне збільшення таких показників, як уміст альбумінів, що зумовлено порушенням білоксинтезувальної функції печінки; білірубину – у зв'язку зі зменшенням захоплення і кон'югації його; креатиніну – через порушення фільтраційної здатності ниркових клубочків, оскільки після фільтрації в них він не реабсорбується в ниркових каналцях. Також мало місце підвищення активності індикаторних для печінки ферментів (АСТ, АЛТ, ГГТ та ЛДГ), яке спричинювалося елімінацією ферментів у кров при клітинній деструкції гепатоцитів та змінами ендотелію жовчних шляхів. Вірогідне зменшення концентрації сечовини пов'язане зі зниженням сечовиноутворювальної функції в перипортальних гепатоцитах, де проходить орнітиновий цикл її синтезу при детоксикації аміаку. Ферментом, який синтезується в гепатоцитах, є холінестераза. Тому її активність при ураженні печінки вірогідно зменшується. Уміст загального білка в сироватці крові при токсикозі майже не змінювався, тому він не є інформативним у діагностиці гепатозу в собак.

Протягом 10-ти днів лікування тварин обох груп спостерігали поліпшення їхнього загального стану: у собак з'являвся апетит, відновлювалася робота серця, зменшувалося печінкове поле

притуплення, зникала болючість у ділянці печінки, слизова оболонка ока ставала блідо-рожевою.

При дослідженні крові собак було виявлено зниження рівня загального білірубину, що вказувало на відновлення пігментної функції в собак обох груп.

Таблиця 1 – Показники функціонального стану печінки у собак, $M \pm m$

Показник	До введення CCl_4	Після введення CCl_4	Через 10 днів лікування		Через 20 днів лікування	
			I група	II група	I група	II група
Заг. білок, г/л	76,4±2,8	76,3±2,0	76,1±1,7	76,0±2,3	75,9±3,1	75,5±4,7
p<		-	-	-	-	-
Альбуміни, г/л	39,9±1,6	20,8±2,3	26,4±1,6	28,5±4,8	37,3±2,3	38,7±2,8
p<		0,001	0,1	0,1	0,001	0,001
Білірубин, мкмоль/л	1,12±0,2	3,64±0,2	1,66±0,23	2,02±0,1	1,63±0,22	1,48±0,2
p<		0,001	0,001	0,001	0,001	0,001
АСТ, нкат/л	304,7±18,5	1064,5±70,5	307,2±26,4	344,0±29,1	300,0±35,1	272,0±23,1
p<		0,001	0,001	0,001	0,001	0,001
АЛТ, нкат/л	353,2±36,0	1453,3±40,0	360,0±34,7	326,0±37,5	321±19,5	266,0±23,4
p<		0,001	0,001	0,001	0,001	0,001
ГГТ, нкат/л	125,0±13,0	317,5±20,1	80,0±7,8	74,0±23,8	60,0±7,3	28,6±4,3
p<		0,001	0,001	0,001	0,001	0,001
ЛДГ, Од/л	87,8±4,3	217,8±20,8	78,7±11,2	184,7±20,2	55,0±4,9	95,0±10,6
p<		0,001	0,001	0,1	0,001	0,001
ХЕ, мккат/л	49,4±3,8	37,2±2,1	49,2±3,0	42,4±2,7	49,9±3,7	50,6±4,1
p<		0,05	0,05	0,1	0,05	0,05
Сечовина, ммоль/л	5,28±0,4	2,76±0,3	4,9±0,3	4,6±0,5	5,0±0,2	4,96±0,3
p<		0,01	0,001	0,01	0,001	0,001
Креатинін, мкмоль/л	108,0±12,1	236,3±36,8	111,3±13,2	116,8±12,3	102,6±12,6	97,7±10,9
p<		0,01	0,01	0,05	0,01	0,01

Білоксинтезувальна функція печінки через 10 днів лікування не відновлюється, про що свідчить низький рівень альбумінів у сироватці крові собак I та II групи. При продовженні лікування він поступово підвищується і на 20-й день досягає початкових значень.

Кількість сечовини, як і креатиніну відновлюється на 10-й день лікування гепатодистрофії обома методами.

При дослідженні активності ферментів, які локалізуються в клітинах печінки, гіперферментемія ГГТ синхронно зникла в обох групах дослідних собак, що свідчило про усунення холестазу, чого не можна сказати про цитолітичні ферменти. Якщо застосування I-го методу лікування нормалізувало і вірогідно знизило активність АСТ, АЛТ і ЛДГ на 10-й день, то при використанні силібору АСТ і ЛДГ прийшли до норми на 20-й день застосування гепатопротекторів, хоча різниця між активністю АСТ до та після лікування була вірогідною. Така ж картина спостерігалася і при визначенні активності холінестерази, що вказує на більшу ефективність есенціале форте Н, порівняно із силібором. АЛТ у собак другої групи відновилася до початкових величин на 10-й день лікування.

Есенціале – це фосфатидилхолін, багатий ненасиченими “есенціальними” жирними кислотами, який включається у фосфоліпідну структуру мембран печінкових клітин, замщує дефекти і відновлює бар’єрну функцію ліпідного бішару [4,5]. При токсичному гепатиті цей препарат покращує окиснювальні процеси в мітохондріях і цитоплазматичному ретикулумі, зменшує відкладання тригліцеридів і проникність клітинних мембран гепатоцитів для виходу у кров трансаміназ, регулює ліпідний обмін (знижує рівень перекисного окиснення ліпідів і стабілізує ліпопротеїдний склад біологічних мембран).

Силібор – це препарат, виготовлений із розторопші плямистої,

який містить флавоноїди (силібінін, силідіанін, силіхристин), має антиоксидантну, стимулювальну і білоксинтезувальну дію та відновлює обмін фосфоліпідів.

Висновки. 1. Креатинінемія разом із гіпоазотемією, білірубінемією, підвищенням активності АСТ, АЛТ, ГГТ, ЛДГ і зменшенням активності ХЕ свідчать про наявність тісного патогенетичного зв’язку між патологією печінки і нирок при токсичній гепатодистрофії (гепато-ренальний синдром).

2. Результати проведеного лікування підтверджують ефективність застосування есенціале і силібору – препаратів із групи гепатопротекторів, які відновлюють цілісність гепатоцитів і зменшують прояв цитолітичного та холестатичного синдромів.

3. Застосування есенціале форте, порівняно із силібором, сприяє більш швидкому відновленню біохімічних показників сироватки крові.

Література

1. Анохин Б.М., Карнушина В.А. Лечение собак при гепатозе / Ж-л Ветеринария.– № 2, 1999.– С. 55–57.
2. Актуальные вопросы патогенеза и лечения кишечных инфекций / О.С.Партин, Н.М.Грачёва, И.И.Корнилова и др. – М., 1981.– С. 120–124.
3. Субботин В.М., Субботина С.Г., Александров И.Д. Современные лекарственные средства в ветеринарии // Серия: Ветеринария и животноводство. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2000.– 592 с.
4. Харченко Н. Порівняльна характеристика сучасних гепатопротекторів // Вісник фармакології та фармації.– 2001.– № 3–4.– С. 18–26.
5. Med.Chir.Dig. / C.Theret, H.Köbele, J.Alliet et al.– 1978.–

Summary

Comparative efficiency of different methods of treatment at of toxic hepatodystrophiya in dogs

V.Levchenko, L.Soloviova

Essenciale it is more effective for siliborum for treatment of toxic hepatodystrophiya in dogs.

ПОРІВНЯЛЬНА ЕФЕКТИВНІСТЬ РІЗНИХ МЕТОДІВ ЛІКУВАННЯ СОБАК ПРИ ТОКСИЧНІЙ ГЕПАТОДИСТРОФІЇ

Вступ. З усіх внутрішніх незаразних хвороб собак 80–82 % складають порушення обміну речовин [1]. Найчастіше патологічного впливу екзогенних і ендогенних подразників зазнає печінка – центральний орган метаболізму. Оскільки гепатози широко розповсюджені серед собак (за даними літератури становлять 30–40%), тому лікування і профілактика їх є актуальними для кожного ветеринарного спеціаліста.

Асортимент лікарських засобів, застосовуваних у комплексній терапії захворювань печінки та жовчовивідних шляхів, налічує понад 1000 найменувань. Однак, серед різноманіття препаратів виділяють досить невелику групу засобів, які вибірково діють на печінку – це гепатопротектори. Дія їх спрямована на відновлення гомеостазу в печінці, підвищення стійкості органа до впливу патогенних факторів, нормалізацію функціональної активності та стимуляцію репаративно-регенеративних процесів [2].

Традиційно до групи гепатопротекторних засобів відносять:

- рослинні препарати (карсил, силібор, гепабене, легалон, гепатофальк планта та ін.);
- препарати есенціальних фосфоліпідів (есенціале, ессел форте та ін.);

– препарати, до складу яких входять амінокислоти (метіонін, орнітин, цитраргінін);

– препарати, що містять жовчні кислоти (урсодеоксихолева кислота).

В останні роки арсенал сучасних гепатопротекторів розширився за рахунок синтетичних препаратів (антраль, тіотриазолін) і нових фосфоліпідних та ліпосомальних засобів (ліпін, ліолів).

Метою нашої роботи було порівняння ефективності дії різних груп гепатопротекторів при лікуванні експериментально викликаній гепатодистрофії в собак.

Матеріалом для дослідження були 10 собак, у яких викликали гостру печінкову недостатність пероральним введенням 50 %-ної емульсії тетрахлориду вуглецю (CCl₄) у дозі 0,3 мл/кг; 0,5 та 1 мл/кг маси тварини з інтервалом 6 днів.

Після клінічного обстеження собак у сироватці крові їх визначали вміст загального білка, білкових фракцій, білірубину, активність трансаміназ (АСТ і АЛТ), гамма-глутамілтрансферази (ГГТ), лактатдегідрогенази (ЛДГ), холінестерази (ХЕ), сечовини та креатиніну.

Після проведення необхідних досліджень із лікувальною метою в перші 3 дні застосовували внутрішньовенно (крапельно) 20 %-ний розчин глюкози (200–700 мг/кг) із 10 %-ним розчином аскорбінової кислоти (2–5 мг/кг) і підшкірно – інсулін (4–6 ОД/10 кг маси). Із 4-го по 6-й день лікування внутрішньовенно вводили есенціале – по 1 мл/10 кг маси, а із 7-го по 20-й день першій дослідній групі задавали есенціале форте Н по 1 капсулі 2 рази в день, а другій дослідній – орально таблетки силібору в дозі 3 мг/кг маси 2 рази в день до їжі.

Результати досліджень. Після введення CCl₄ у собак

спостерігали **пригнічення** загального стану, зниження **апетиту**, **брадикардію**, яка виникала у зв'язку із порушенням виділення жовчних кислот. Холестаза спричиняє всмоктування жовчних кислот у кров (холемію), які посилюють збудження блукаючого нерва і зменшують частоту пульсу. **Ціаноз** слизової оболонки ока пов'язаний із порушенням серцевої діяльності і розвитком гіпоксії. При пальпації і перкусії виявляли **гепатомегалію**. Ділянка перкусії печінки була **болючою**.

Як видно з діаграм і в подальшому – з таблиці після введення тетрахлориду вуглецю у сироватці крові відбувалося вірогідне збільшення таких показників, як уміст **альбумінів**, що зумовлено порушенням білоксинтезувальної функції печінки; **білірубину** – у зв'язку зі зменшенням захоплення і кон'югації його; **креатиніну** – через порушення фільтраційної здатності ниркових клубочків, оскільки після фільтрації в них він не реабсорбується в ниркових каналцях. Вірогідне зменшення концентрації **сечовини** пов'язане зі зниженням сечовиноутворювальної функції в перипортальних гепатоцитах, де проходить орнітиновий цикл її синтезу при детоксикації аміаку. Також мало місце підвищення **активності індикаторних для печінки ферментів** (АСТ, АЛТ, ГГТ та ЛДГ), яке спричинювалося елімінацією ферментів у кров при клітинній деструкції гепатоцитів та змінами ендотелію жовчних шляхів. Ферментом, який синтезується в гепатоцитах, є холінестераза. Тому її активність при ураженні печінки вірогідно зменшується. **Уміст загального білка** в сироватці крові при токсикозі майже не змінювався, тому він не є інформативним у діагностиці гепатозу в собак.

Протягом 10-ти днів лікування тварин обох груп спостерігали поліпшення їхнього загального стану: у собак з'являвся апетит,

відновлювалася робота серця, зменшувалося печінкове поле притуплення, зникала болючість у ділянці печінки, слизова оболонка ока ставала блідо-рожевою.

ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ КРОВІ СОБАК БУЛО ВИЯВЛЕНО ЗНИЖЕННЯ РІВНЯ ЗАГАЛЬНОГО БІЛРУБІНУ, що вказувало на відновлення пігментної функції в собак обох груп (табл. 1).

БЛОКСИНТЕЗУВАЛЬНА функція печінки через 10 днів лікування не відновлюється, про що свідчить низький рівень альбумінів у сироватці крові собак I та II групи. При продовженні лікування він поступово підвищується і на 20-й день досягає початкових значень.

КІЛЬКІСТЬ СЕЧОВИНИ, ЯК І КРЕАТИНІНУ відновлюється на 10-й день лікування гепатодистрофії обома методами.

ПРИ ДОСЛІДЖЕННІ АКТИВНОСТІ ФЕРМЕНТІВ, які локалізуються в клітинах печінки, гіперферментемія ГГТ синхронно зникала в обох групах дослідних собак, що свідчило про усунення холестазу, чого не можна сказати про цитолітичні ферменти. Якщо застосування I-го методу лікування нормалізувало і вірогідно знизило активність АСТ, АЛТ і ЛДГ на 10-й день, то при використанні силібору АСТ і ЛДГ прийшли до норми на 20-й день застосування гепатопротекторів, хоча різниця між активністю АСТ до та після лікування була вірогідною. Така ж картина спостерігалася і при визначенні активності холінестерази, що вказує на більшу ефективність есенціале форте Н, порівняно із силібором. АЛТ у собак другої групи відновилося до початкових величин на 10-й день лікування.

Висновки. 1. *Креатинінемія* разом із гіпоазотемією, білірубінемією, підвищенням активності АСТ, АЛТ, ГГТ, ЛДГ і зменшенням активності ХЕ свідчать про наявність тісного

патогенетичного зв'язку між патологією печінки і нирок при токсичній гепатодистрофії (гепато-ренальний синдром).

2. *Результати* проведеного лікування підтверджують ефективність застосування есенціале і силібору – препаратів із групи гепатопротекторів, які відновлюють цілісність гепатоцитів і зменшують прояв цитолітичного та холестатичного синдромів.

3. *Застосування* есенціале форте, порівняно із силібором, сприяє більш швидкому відновленню біохімічних показників сироватки крові.

Есенціале – це фосфатидилхолін, багатий ненасиченими “есен-ціальними” жирними кислотами, який входить до складу фосфоліпідної структури мембран печінкових клітин, заміщує дефекти і відновлює бар’єрну функцію ліпідного бішару [4,5]. При токсичному гепатиті цей препарат покращує окиснювальні процеси в мітохондріях і цитоплазматичному ретикулумі, зменшує відкладання тригліцеридів і проникність клітинних мембран гепатоцитів для виходу у кров трансаминаз, регулює ліпідний обмін (знижує рівень перекисного окиснення ліпідів і стабілізує ліпопротеїдний склад біологічних мембран).

Силібор – це препарат, виготовлений із розторопші плямистої, який містить флавоноїди (силібінін, силідіанін, силіхристин), має антиоксидантну, стимуловальну і білоксинтезувальну дію та відновлює обмін фосфоліпідів.